

В'ЯЗНИЦІ В ЄВРОПІ: НАЦІОНАЛЬНІ ПРАВОВІ НОВИНИ

У цій новинній розсилці **Європейська мережа із судового захисту прав ув'язнених (European Prison Litigation Network)**, її члени та партнери по всій Європі прагнуть інформувати національних юристів та організації громадянського суспільства про найважливіші правові зміни, що стосуються тюремних питань. Ми сподіваємося, що це дозволить вам краще визначати європейські тенденції та використовувати їх у своїй юридичній практиці. Новинна розсилка охоплює правові новини у тюремній сфері **14 країн-членів Європейського Союзу, а також України, Молдови, Великої Британії та Росії**.

Ми вітаємо ваші відгуки про те, як зробити цю новинну розсилку максимально корисною для вас.

За координації Юга де Сюрмейна та Беранжера Домінічі.

ОГЛЯД ПРАВОВИХ НОВИН В ТЮРЕМНІЙ СФЕРІ

ГРУДЕНЬ 2022-ЛЮТИЙ 2023

АЛЬТЕРНАТИВИ УВ'ЯЗНЕННЮ ■ У Греції докладні умови проведення громадських робіт як альтернативи тюремному ув'язненню були запроваджені міністерським указом, що дало змогу на практиці застосовувати нову схему, яку було запроваджено до нового Кримінального кодексу Греції у 2019 році.

УМОВИ УВ'ЯЗНЕННЯ ■ У Болгарії адміністративний суд [значно розширив сферу захисту ув'язнених](#), збільшивши кількість елементів тюремного середовища, які можуть являти собою нелюдське та таке, що принижує гідність, поводження, включно з пасивним курінням.

У Франції Верховний адміністративний суд [відхилив запит про вжиття тимчасових заходів, поданий НУО "International Prison Watch" \(OIP-SF\)](#) з метою поліпшення умов утримання в одній із в'язниць Французької Гвіани. Це рішення, яке відповідає попередньому прецедентному праву Верховного суду, свідчить про те, що для ув'язнених не існує ефективного засобу превентивного захисту, який дає змогу покласти край неналежним умовам тримання під вартою.

У Польщі заступник міністра юстиції повідомив Комісара з прав людини, що його пропозицію [додати бюстгальтери до типу спідньої білизни, яку тюремна служба має надавати жінкам-ув'язненим](#), якщо вони не мають своєї або вона непридатна для використання, було оцінено позитивно.

У Бельгії мери кількох міст наказали директорам в'язниць не перевищувати максимальну місткість своєї установи і скасувати практику, коли ув'язнені сплять на матрацах на підлозі. Також у Бельгії Верховний суд заявив, що слідчі суди можуть оцінювати умови тримання в слідчих ізоляторах і за необхідності розпорядитися про переведення ув'язненого в іншу установу.

В Угорщині указ Міністерства внутрішніх справ обмежує тип електричних пристроїв, які ув'язнені можуть тримати у своїх камерах.

РЕЖИМ ТРИМАННЯ ■ В Іспанії Кримінальна палата Верховного суду [постановила, що апеляції, подані прокурором на рішення про переведення ув'язнених, засуджених за тяжкі злочини, на відкритий режим, мають зупиняючу дію](#). Тим самим Верховний суд уніфікував підхід судових органів у цьому питанні.

У Литві [було створено шостий «будинок на півдорозі» для засуджених](#). Основна мета «будинків на півдорозі» – підготовка ув'язнених до звільнення шляхом проведення заходів з реінтеграції.

В Італії Верховний суд [відхилив апеляцію, подану ув'язненим, визнаним винним у терористичних актах, пов'язаних з анархістським рухом, проти застосування режиму «жорсткої в'язниці»](#) (відомого як режим “41-bis”, за конкретною статтею закону, який його регулює). Справа підкреслює суворі умови тримання, які тягне за собою цей режим, і його сумнівну конституційність і стала центральною темою громадських дебатів, а також дискусій серед правознавців і професіоналів в Італії.

ЕКСТРАДИЦІЯ ■ У Болгарії обласний суд [відмовив в екстрадиції ув'язненого, запитаного Російською Федерацією](#), на підставі ризику того, що він може зазнати тортур і жорстокого поводження в Росії. Рішення суду посилається, серед іншого, на доповідь про ситуацію з правами людини і верховенством закону в Росії, підготовлену НУО «Болгарський Гельсінський комітет».

ЗДОРОВ'Я ■ У Молдові Міністерство юстиції ухвалило план дій із докладним описом заходів, які мають бути вжиті у 2023 році в галузі тюремної охорони здоров'я, і наказ [про організацію медичної допомоги у в'язницях](#).

У Португалії уряд створив робочу групу, якій доручено підготувати [оперативний план з охорони здоров'я в португальській пенітенціарній системі на період 2023-2030 років](#) з метою посилення медичного обслуговування в центрах тримання під вартою кримінальних злочинців.

В Угорщині наказом Міністерства внутрішніх справ було створено «домашню опіку» для тяжкохворих ув'язнених.

УВ'ЯЗНЕНІ ІНОЗЕМЦІ ■ В Угорщині постановою уряду запроваджено спеціальні правила щодо передачі ув'язнених, які не є угорцями, в іншу країну. Іноземні ув'язнені становлять 15 % від загальної кількості ув'язнених в Угорщині.

ЛГБТКІА+ ■ У Німеччині запропоновано поправки до тюремного законодавства Гамбурга, спрямовані на [врахування самосприйняття ув'язненими своєї гендерної ідентичності](#).

ПОЖИТТЄВЕ УВ'ЯЗНЕННЯ ■ У Молдові [голодування, оголошене 28 ув'язненими, які відбувають довічне ув'язнення](#), спонукало Омбудсмена підготувати спеціальну доповідь про їхнє становище.

ХАРЧУВАННЯ ■ В Австрії Вищий регіональний суд Відня оголосив, що право ув'язненого на отримання достатньої кількості їжі, що відповідає нормам харчування і подається у звичайний для прийому їжі час доби, [було порушено у випадку з ув'язненим, який отримав свій обід о 10:45 ранку](#). Суд ґрунтував своє рішення на наукових фактах про харчування і практиці роздрібної торгівлі та гастрономії.

В Угорщині [сума, що виділяється урядом тюремним установам на забезпечення ув'язнених харчуванням, була збільшена внаслідок високої інфляції в країні](#). На думку спостерігачів, незважаючи на необхідність такого підвищення, воно залишається недостатнім для того, щоб усі ув'язнені отримували їжу достатньої якості тричі на день відповідно до їхніх потреб.

ПОПЕРЕДНЄ УВ'ЯЗНЕННЯ ■ В Австрії Конституційний суд [скасував як неконституційне положення Кримінально-процесуального кодексу, згідно з яким попереднє ув'язнення повинне застосовуватися у всіх випадках, пов'язаних із тяжкими злочинами з обов'язковим мінімальним строком покарання в десять років, якщо не дотримано особливих умов](#). Ця вимога впливає з протилежної аргументації щодо запровадження попереднього ув'язнення за інші правопорушення.

У Польщі Міністерство юстиції повідомило Комісара з прав людини, що воно [не планує вживати кроків щодо виконання двох рішень Конституційного трибуналу](#), наголошуючи на необхідності реформування системи досудового тримання під вартою, яка з роками стає дедалі більш каральною.

ТЮРЕМНА ПОЛІТИКА ■ У Литві Департамент в'язниць і підпорядковані йому установи було централізовано в єдину юридичну особу – Пенітенціарну службу. Ця реформа має призвести до скорочення окремих структурних підрозділів в'язниць на 40% у в'язничних установах і на 55% на керівних посадах. Також у Литві з 1 січня 2023 року [набув чинності новий Кодекс виконання покарань](#), який вніс низку позитивних змін у права ув'язнених у сфері особистого та сімейного життя, роботи та дострокового звільнення.

В Україні уряд [ухвалив стратегію реформування пенітенціарної системи на період 2022-2026 років, а також план дій щодо її реалізації](#).

ТЮРЕМНА СТАТИСТИКА ■ У **Молдові** дедалі ширше застосування закону про амністію, ухваленого 2021 року, [не призвело до зниження переповненості в'язниць, яка зачіпає третину з 18 в'язниць країни](#). Майбутня статистика може показати ще більш похмуру картину після відновлення наказом Міністерства юстиції розрахунку місткості в'язниць за нормою 4 кв. м на одного ув'язненого.

У **Португалії** останні статистичні дані показують, що чисельність ув'язнених, яка скоротилася під час пандемії COVID-19, [повернулася на рівень до пандемії: у грудні 2022 року було зареєстровано понад 12 000 ув'язнених](#).

У **Чехії** Міністерство юстиції запропонувало план дій, спрямований на [заміну покарань у вигляді позбавлення волі грошовими штрафами за дрібні правопорушення](#), з метою зниження щільності тюремного населення - однієї з найвищих у ЄС.

В'ЯЗНИЦІ У ВІЙСЬКОВИЙ ЧАС ■ У **Росії** вербуванням ув'язнених для ведення війни на боці російських військ в Україні зайнялося Міністерство оборони РФ. До цього полонених набирала приватна військова компанія «Вагнер». [Ув'язнені, направлені в Україну, зазнали величезних втрат](#) (близько 30 000 осіб, з яких 9 000 було вбито).

ПРИВАТНЕ ТА СІМЕЙНЕ ЖИТТЯ ■ У **Литві** поправки до [Кодексу про виконання покарань](#) і [Закону про виконання попереднього ув'язнення](#) дають змогу начальникам в'язниць вживати заходів, що обмежують права ув'язнених на листування, телефонні дзвінки та побачення; призупиняти право ув'язнених на тюремну відпустку; обмежувати контакти ув'язнених з іншими ув'язненими.

ПРОЦЕДУРНІ ПРАВА ■ У **Німеччині** Федеральний конституційний суд встановив [високі процесуальні стандарти для ув'язнених, які бажають подати заяву про вжиття забезпечувальних заходів](#).

У **Болгарії** адміністративний суд [присудив дуже низьку компенсацію за відносно серйозні порушення прав ув'язнених](#), наприклад, ув'язнених, яких утримували в неналежних умовах. Це рішення закріплює судову практику національних адміністративних судів, яка робить неефективним нещодавно запроваджений компенсаційний засіб захисту в тюремних справах.

У **Греції** прокуратура Верховного цивільного і кримінального суду Греції випустила два циркуляри щодо тлумачення і застосування права на ефективний засіб правового захисту у справах, пов'язаних з умовами утримання під вартою. Вони стосуються [розгляду заяв ув'язнених, які скаржаться на зловживання з боку державних службовців, і значення прецедентного права ЄСПЛ для визначення прийнятних стандартів умов тримання під вартою і заходів щодо виправлення ситуації](#), включно зі справедливою компенсацією.

У **Росії** Конституційний суд постановив, що [рішення про переведення з одного слідчого ізолятора в інший підлягають судовому контролю](#). Часті переведення підсудних часто [використовуються як засіб тиску на них](#).

ЗАСОБИ ФІЗИЧНОГО СТРИМУВАННЯ ■ У **Німеччині** Федеральний конституційний суд ухвалив, що [приковування ув'язнених кайданками або кайданами до лікарняних ліжок у цивільних лікарнях](#) без урахування їхніх особистих обставин порушує Конституцію. Федеральний конституційний суд також [роз'яснив процедурні стандарти](#), яких мають дотримуватися ув'язнені у своїх скаргах на накладені на них обмежувальні заходи.

КОРИГУВАННЯ ВИРОКУ ■ У **Великій Британії** Високий суд роз'яснив [умови, за яких виконавча влада може використовувати свої дискреційні повноваження для запиту продовження строку тримання під вартою ув'язнених із визначеним строком покарання, що мають право на автоматичне звільнення в день їхнього умовного звільнення, якщо вони вважають, що дана особа становить значний ризик заподіяння серйозної шкоди суспільству](#).

ТОРТУРИ ТА ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ ■ У **Молдові** Міністерство юстиції організувало семінар із запобігання жорстокому поводженню у в'язницях після виходу [звіту, підготовленого НУО «Promo-LEX»](#), який свідчить, що ця проблема залишається гострою.

У **Польщі** НПМ попередив владу про [можливі випадки тортур і нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження](#) в одній із в'язниць країни.

У **Росії** районний суд почав розгляд справи про [широкомасштабні тортури ув'язнених](#).

ЧИТАЙТЕ ПОВНУ ВЕРСІЮ НА НАШОМУ САЙТІ>>

Особлива подяка нашим [членам та асоційованим партнерам](#) за спільну роботу над цією новинною розсилкою!

**EUROPEAN
PRISON
LITIGATION
NETWORK**

www.prisonlitigation.org

21 тер рю Вольтер

75011 Париж

Франція

contact@prisonlitigation.org

Ця новинна розсилка фінансується Європейським Союзом та Фондом Роберта Карра. Проте висловлені погляди та думки належать виключно авторам і не обов'язково відображають думку Європейського Союзу, Європейської комісії чи Фонду Роберта Карра. Ні Європейський Союз, ні Європейська комісія, ні Фонд Роберта Карра не несуть за них відповідальності.

**ROBERT
CARR
FUND** For civil
society
networks

